

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – ministerija) parengė ir teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl sutikimo reorganizuoti globos namus „Užuovėja““ projektą (toliau – Projektas), kuriuo siūloma globos namus „Užuovėja“ reorganizuoti jungimo būdu juos prijungiant prie Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), kuriai pereitų visos globos namų „Užuovėja“ teisės ir pareigos.

Toliau dėstomoje lentelėje pateikta informacija apie Projektu teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektu sprendžiama problema ir jos priežastys

Šiuo metu kompleksinės (psichologinės, socialinės, teisinės, medicininės) ir kitos pagalbos vaikams, galimai nukentėjusiems nuo seksualinės prievartos ir išnaudojimo, ir jų atstovams pagal įstatymą teikimo funkciją vykdo globos namai „Užuovėja“ ir juose esantis Vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centras (toliau – Pagalbos centras). Pagalbos centre visos reikiamos paslaugos sutelktos po vienu stogu (psichologinis įvertinimas, psichologinė pagalba, teismo medicinos eksperto apžiūra, socialinio darbuotojo konsultacijos, kt.) ir jame teikiama pagalba vaikams iš visos Lietuvos (Pagalbos centras yra Vilniuje). 2021 m. Pagalbos centre įsteigtas Edukacinis centras, vykdomas prevencinę veiklą vaikams bei šviečiamąją veiklą vaikų artimiesiems bei su vaikais ir šeimomis dirbantiems specialistams.

Vadovaujantis statistiniais duomenimis, paslaugos suteiktos:

- 2020 metais – 317 vaikams (220 mergaičių ir 97 berniukų): 62 teisinės apklausos; 40 teismo medicinos eksperto apžiūrų; 317 psichologo paslaugos vaikams; 427 pagalba vaikų šeimos nariams. Organizuota 13 mokymų, kuriuose dalyvavo 155 specialistai; taip pat 4 šviečiamieji susitikimai, kuriuose dalyvavo 123 specialistai. 1 edukacinis užsiėmimas vaikams – dalyvavo 49 vaikai;

- 2021 m. – 332 vaikams (233 mergaičių ir 99 berniukų): 75 teisinės apklausos; 47 teismo medicinos eksperto apžiūrų; 332 psichologo paslaugos vaikams; 487 pagalba vaikų šeimos nariams. Organizuoti 15 mokymų, kuriuose dalyvavo 259 specialistų; taip pat 4 šviečiamieji susitikimai, kuriuose dalyvavo 19 specialistų. Parengta metodinė medžiaga pedagogams prevenciniam darbui su vaikais (siekiama apsaugoti juos nuo seksualinio smurto).

- 2022 m. – 274 vaikams (193 mergaitės ir 81 berniukas): 53 teisinės apklausos; 43 teismo medicinos eksperto apžiūrų; 274 psichologo paslaugos vaikams; 401 pagalba vaikų šeimos nariams. Organizuoti 10 mokymų, kuriuose dalyvavo 255 specialistai; taip pat 7 šviečiamieji susitikimai, kuriuose dalyvavo 205 specialistai. 13 edukacinių užsiėmimų vaikams – dalyvavo 295 vaikai.

- 2023 m. – 327 vaikams (236 mergaitės, 97 berniukai): 76 teisinės apklausos; 58 teismo medicinos eksperto apžiūros; 327 psichologo paslaugos vaikams; 408 pagalbos vaikų šeimos nariams. Organizuoti 5 mokymai, kuriuose dalyvavo 134 specialistai; taip pat 10

šviečiamųjų susitikimų, kuriuose dalyvavo 266 specialistai. 25 edukaciniai užsiėmimai vaikams – dalyvavo 607 vaikai.

Dėl Pagalbos centro paslaugų galimybę kreiptis turi tiek vaiko atstovai pagal įstatymą, tiek vaiko teisių apsaugos specialistai bei teisėsaugos institucijų pareigūnai, tačiau nėra aiškiai sureguliuota tvarka bei kriterijai, kada vaikas būtinai turėtų gauti Pagalbos centro teikiamą pagalbą, bei nėra aiškaus kontrolės mechanizmo ir grįžamojo ryšio (ar vaikas pagalbą gavo, ar apskritai dėl specializuotos pagalbos buvo kreiptasi) arba susikalbėjimo tarp situacijoje veikiančių institucijų bendradarbiaujant ir derinant tarpusavio veiksmus, nukreipiant šeimą šią specializuotą pagalbą gauti. Praktikoje nutinka atvejų, kad dalis vaikų lieka be jam reikalingos pagalbos.

Taip pat pažymėtina, kad vaikai, galimai nukentėję nuo seksualinės prievartos, patekti specializuotai pagalbai į Pagalbos centrą pastaraisiais metais laukdavo eilėje keletą mėnesių.

2023 m. buvo atlikta globos namų „Užuovėja“ funkcijų peržiūra ir anksčiau įstaigoje teiktų paslaugų nepilnametėms motinoms bei jų vaikams, socialinės globos paslaugų suaugusiems asmenims (moterims) su proto ir / ar psichikos negalia ir jų vaikams atsisakyta, liko tik Pagalbos centro ir Edukacinio centro teikiamos paslaugos, kurios Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 30, 36, 36³, 36⁴ ir 50 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 36⁶ straipsniu įstatymu Nr. XIV-2915 (toliau – Įstatymas) perduotos teikti Tarnybai. Pagalbos centro vykdomą veiklą perdavus vykdyti Tarnybai, siekiama padidinti specializuotos pagalbos prieinamumą ir efektyvinti jos teikimą.

Projektas yra Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas, nes priėmus Įstatymą turi būti pradėtos globos namų „Užuovėja“ reorganizavimo procedūros.

2. Projektu siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Siūloma reorganizuoti biudžetinę įstaigą globos namus „Užuovėja“ jungimo būdu juos prijungiant prie biudžetinės įstaigos Tarnybos, kuriai pereitų visos reorganizuojamų globos namų „Užuovėja“ teisės ir pareigos (po reorganizavimo veiksianti biudžetinė įstaiga – Tarnyba).

Reorganizuojant globos namus „Užuovėja“ būtų pagerinta specializuotos pagalbos galimai seksualinį smurtą patyrusiems vaikams kokybė, prieinamumas, taip pat būtų stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir veiksmų koordinavimas tarp baudžiamajame procese dalyvaujančių ir pagalbą teikiančių institucijų, įstaigų bei organizacijų, būtų galimybė užtikrinti galimai seksualinį smurtą patyrusiems vaikams ir jų atstovams pagal įstatymą palydėjimas ir palaikymas viso proceso metu – nuo pranešimo apie galimą vaiko teisių pažeidimą gavimo iki realios specializuotos pagalbos inicijavimo arčiausiai vaiko gyvenamosios vietos, su vaiku ir šeima dirbant nuosekliai bei racionaliau naudojant materialinius ir finansinius išteklius.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Numatomi veiksmai, susiję su reorganizavimu:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybei pritarus Projektui būtų rengiami ir derinami su atsakingomis institucijomis reorganizacijai reikalingi dokumentai (globos namų „Užuovėja“ reorganizavimo sąlygų aprašas);
- Po viešo globos namų „Užuovėja“ reorganizavimo sąlygų aprašo paskelbimo, ministerija priimtų sprendimą reorganizuoti globos namus „Užuovėja“;
- ministerijai priėmus sprendimą reorganizuoti globos namus „Užuovėja“, būtų faktiškai vykdomi globos namų „Užuovėja“ reorganizavimo procesai.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

Projektu teikiama pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

Su reorganizavimu susijusios išlaidos būtų dengiamos iš ministerijai patvirtintų asignavimų. Prie tokių išlaidų priskirtinos išlaidos išieitinėms išmokoms, kurias reikėtų mokėti darbuotojams dėl reorganizacijos nutraukus darbo sutartis. Preliminariais skaičiavimais, reorganizavus įstaigą, būtų panaikintos 5 pareigybės (4,5 etatai), iš kurių visos yra užimtos (direktoriaus (1 etatas), vyriausiojo finansininko (1 etatas), Ūkio skyriaus vedėjo (1 etatas), viešųjų

pirkimų specialisto (0,5 etato) ir darbininko (1 etatas)). Maksimaliai išieitinėms išmokoms reikėtų apie 12,1 tūkst. eurų.

Dėl Projekte numatyto įstaigų veiklos optimizavimo per metus planuojama sutaupyti apie 121,4 tūkst. eurų valstybės biudžeto lėšų, iš jų apie 119,7 tūkst. eurų skirtų darbo užmokesčiui ir apie 1,7 tūkst. eurų socialinio draudimo įmokų.

Šios lėšos galėtų būti nukreipiamos į darbuotojų kompetencijų tobulinimą, ar siekiant gerinti specializuoto pagalbos centro teikiamų psichosocialinių paslaugų kokybę, mobilių paslaugų užtikrinimą arčiausiai vaiko gyvenamosios vietos.

Įvertinant tai, kad globos namų „Užuovėja“ Pagalbos centras pagal paslaugų specifiškumą yra vienintelis toks Lietuvoje, o jo darbuotojai turi specialias kompetencijas, praktiką dirbti su vaikais, galimai nukentėjusiais nuo seksualinio smurto, planuojama, kad reorganizuojamos įstaigos darbuotojams, atitinkantiems specialiuosius reikalavimus, bus pasiūlyta užimti laisvas pareigybes, laikantis Lietuvos Respublikos darbo kodekse įtvirtintų procedūrų ir terminų.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės

Po reorganizacijos būtų iš dalies optimizuotas ministerijai pavaldžių įstaigų tinklas. Taip sumažėtų administracinė našta (viena įstaiga kaip juridinis vienetas – mažesni žmogiškieji ministerijos resursai planuojant lėšų poreikį, koordinuojant veiklą ir kt.).

Tarnybos veiklos tikslas – užtikrinti vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą bei vaiko interesus Lietuvos Respublikoje, todėl Tarnybai naujos funkcijos - specializuotos pagalbos galimai seksualinį smurtą patyrusiems vaikams teikimo priskyrimas bendrąja prasme yra viena iš priemonių vaiko teisių gynimo ir apsaugos tikslo įgyvendinimui. Tarnybos specialistai kas dieną susiduria su vaiko teisių apsaugos iššūkiais, skubiais reagavimo terminais į galimus vaiko teisių pažeidimus, o Tarnybos administracija turi patirties koordinuojant tinkamą, savalaikį Tarnybos specialistų reagavimą į vaiko teisių pažeidimus, bendradarbiavimą su įvairiomis institucijomis: teisėsaugos, sveikatos apsaugos, švietimo ir pan., todėl, manytina, kad įstaiga sėkmingai įgyvendins naujai pavestas funkcijas ir ras sprendimus efektyvesniam specializuotos pagalbos vaikui, galimai patyrusiam seksualinę prievartą, suteikimui, t. y., sutrumpės paslaugos gavimo terminai, todėl bus platesnis paslaugos prieinamumas – daugiau vaikų, galimai nukentėjusių nuo seksualinio smurto, laiku gaus specializuotą pagalbą.

Šiuo metu pagal Globos namų „Užuovėja“ direktoriaus patvirtintą pareigybių sąrašą yra užimti 28 etatai, po įstaigos reorganizacijos preliminarai planuojama, kad bus panaikintos 5 pareigybės ir bus laisvi 23,5 etatai. Reorganizuojamos įstaigos darbuotojams, atitinkantiems specialiuosius reikalavimus, bus pasiūlyta juos užimti. Atsisakius perteklinių pareigybių, būtų patiriami mažesni finansiniai kaštai dėl darbo užmokesčio. Apytiksliai per metus būtų sutaupyta apie 109,3 tūkst. eurų.

6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Padidėjęs specializuotos pagalbos galimai seksualinį smurtą patyrusiems vaikams prieinamumas. Šį rodiklį galima išskirti dvejais aspektais: 1) vaikų, gavusių specializuotą pagalbą, skaičius; 2) sutrumpėjęs terminas vaikams gauti specializuotą pagalbą. Šio rodiklio įgyvendinimas būtų pasiektas 2025 m. Už tinkamą šio rodiklio įgyvendinimą bus atsakinga Tarnyba.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹ nuostatų įgyvendinimas

Projektu neįgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatos.

8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas

Projektu neperkeliama ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

9. Notifikavimas² Europos Komisijai

Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

¹ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

² Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

10. Pranešimas³ Europos Komisijai dėl paslaugų teikimo laisvės	
Pranešimas dėl Projekto Europos Komisijai nėra teiktinas.	
11. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas	
Atliktas ir, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos ⁴ 36 punktu, pateiktas kaip apibendrinta informacija šiame teikime.	
12. Teisės aktai, kuriuos reikės priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios	
Pritarus Projektu teikiams siūlymams reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 26 d. nutarimą Nr. 627 „Dėl įgaliojimų suteikimo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai įgyvendinti kai kurių biudžetinių įstaigų savininko teises ir pareigas“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimą Nr. 1114 „Dėl Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ ir pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 28 d. A1-309 „Dėl Globos namų „Užuovėja“ nuostatų patvirtinimo“.	
13. Informacija apie sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų įvertinimą Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka	
Projektu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.	
14. Konsultavimasis su visuomene	
Projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje (toliau – TAIS). Kitų konsultavimosi su visuomene būdų nenumatyta.	
15. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene	
15.1. Derinimo būdas	Projektas paskelbtas TAIS.
15.2. Derinimo terminas	☒ 5 darbo dienos; ☐ 10 darbo dienų; ☐ 12 darbo dienų.
15.3. Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, pateikę pastabų ir pasiūlymų	Projektas buvo pateiktas derinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Globos namams „Užuovėja“.
15.4. Derinimo rezultatai	Projektas suderintas be pastabų
15.5. Apibendrinti derinimo rezultatai	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Globos namais „Užuovėja“ Projektui pastabų nepateikė. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikta pastaba suderinta darbo tvarka.
16. Projekto iniciatorius	
Ministerija	
17. Projekto rengėjai	
Ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė Kristina Stepanova, tel. +370 616 314066, el. p. kristina.stepanova@socmin.lt, patarėja Gailė Veršekienė tel. +370 691 42051, el. paštas gaile.versekiene@socmin.lt.	
18. Kita, Ministerijos nuomone, reikalinga informacija	
Siekiant efektyviai ir sklandžiai pasiekti reorganizacijos tikslų ir užtikrinti specializuotos pagalbos vaikui, galimai nukentėjusiam nuo seksualinio smurto, pagalbos ir paslaugų tęstinumą, įvertinti esamą įstaigos padėtį, atsakyti į darbuotojams kylančius klausimus ir kt. buvo inicijuoti reguliarūs susitikimai su globos namų „Užuovėja“ darbuotojais ir Tarnybos administracija.	

³ Pagal Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo ir Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“, reikalavimus.

⁴ Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“.

Susitikimai vyko 2024 m. vasario 28 d., balandžio 26 d., birželio 5 d., birželio 18 d., liepos 10 d., liepos 12 d. 2024 m. birželio 5 d. ministerijos atstovė bendravo su globos namų „Užuovėja“ darbuotojais dėl įstaigos reorganizavimo vizijos.

Pagalbos centras buvo sukurtas pagal islandiškąjį *Barnahus* modelį, kurį taiko ne viena Skandinavijos šalis. Atsižvelgiant į tai Tarnybos ir Pagalbos centro darbuotojai kėlė savo kompetencijas pasisemdami naujų žinių ir patirčių komandiruotės į Švedijos *Barnahus* centrus metu. Komandiruotės metu 2023 m. spalio 14-17 dienomis buvo aplankyti du Švedijoje veikiantys *Barnahus* centrai, o 2024 m. balandžio 15-18 dienomis Tarnybos, Pagalbos centro ir ministerijos atstovai vyko į Islandijos *Barnahus*. Komandiruotės į Islandiją metu susipažinta su islandiškuoju *Barahus* modeliu, teikiamomis paslaugomis, taikomomis praktikomis.

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 1 lapas.
2. Suinteresuotų institucijų išvados, 4 lapai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Vytautas Šilinskas